

BOSHLANG'ICH TA'LIM TIZIMIDA INTEGRATSIYALASHGAN DARSLARNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Toshmatova Yulduz Olloqulovna

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim tizimida integratsiyalashgan darslarning pedagogik asoslari, ularning ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni hamda zamonaviy ta'lim jarayonida qo'llanilishining ahamiyati yoritilgan. Integratsiyalashgan ta'lim orqali o'quvchilarda tizimli bilim, mustaqil fikrlash, fanlararo bog'liqlikni anglash kabi kompetensiyalar shakllanishi tahlil qilinadi. Shuningdek, boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan darslarni tashkil etishning metodik jihatlari ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: integratsiya, fanlararo integratsiya, boshlang'ich ta'lim, pedagogik texnologiya, kompetensiyaviy yondashuv, innovatsion metodlar.

Аннотация. В данной статье рассматриваются педагогические основы интегрированных уроков в системе начального образования, их роль в повышении эффективности обучения и важность их применения в современном образовательном процессе. Анализируется формирование у учащихся таких компетенций, как систематическое знание, самостоятельное мышление и понимание межпредметных взаимосвязей, посредством интегрированного образования. Также рассматриваются методологические аспекты организации интегрированных уроков в начальных классах.

Ключевые слова: интеграция, междисциплинарная интеграция, начальное образование, педагогические технологии, компетентностный подход, инновационные методы.

Abstract. This article discusses the pedagogical foundations of integrated lessons in the primary education system, their role in increasing educational effectiveness, and the importance of their application in the modern educational process. Through integrated education, the formation of such competencies as systematic knowledge, independent thinking, and understanding of intersubject relationships in students is analyzed. Methodological aspects of organizing integrated lessons in primary grades are also considered.

Keywords: integration, interdisciplinary integration, primary education, pedagogical technology, competency-based approach, innovative methods.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, o'quv jarayonini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning bilimlarini shakllantirish, ularning tafakkuri va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun yangi pedagogik yondashuvlar zarur. Shunday yondashuvlardan biri integratsiyalashgan ta'lim hisoblanadi. Integratsiyalashgan ta'lim turli fanlar o'rtasidagi bog'liqlikni ta'minlash orqali o'quvchilarga bilimlarni yaxlit holda

yetkazishga xizmat qiladi. Bu jarayonda o'quvchilar alohida fanlar bo'yicha emas, balki fanlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni anglagan holda bilimlarni o'zlashtiradi.

Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammoli vaziyatlarni hal qila olishi hamda o'z bilimlarini amaliy faoliyatda qo'llashini talab etadi. Integratsiyalashgan darslar esa aynan shu maqsadlarga erishishga yordam beradi. Integratsiyalashgan ta'lim tushunchasi: "Integratsiya" tushunchasi lotincha "integratio" so'zidan kelib chiqqan bo'lib, "birlashtirish", "yaxlitlash" degan ma'noni anglatadi. Pedagogika fanida integratsiya turli fanlar o'rtasidagi o'zaro aloqani ta'minlash orqali ta'lim jarayonini samarali tashkil etish usuli sifatida qaraladi. Integratsiyalashgan darslarda bir nechta fan elementlari o'zaro uyg'unlashgan holda o'qitiladi. Masalan, matematika darsida tabiatshunoslik yoki ona tili elementlaridan foydalanish mumkin. Bu orqali o'quvchilar bilimlarni kengroq va chuqurroq o'zlashtiradi. Boshlang'ich ta'limda integratsiyalashgan yondashuv ayniqsa muhimdir. Chunki bu davrda o'quvchilar dunyoni yaxlit holda idrok etishga moyil bo'ladi. Shuning uchun fanlarni alohida emas, balki o'zaro bog'liq holda o'rganish ta'lim samaradorligini oshiradi. Boshlang'ich ta'limda integratsiyalashgan darslarning pedagogik asoslari: Boshlang'ich ta'lim tizimida integratsiyalashgan darslarni tashkil etish bir qator pedagogik tamoyillarga asoslanadi. Fanlararo bog'liqlik tamoyili, Bu tamoyilga ko'ra, turli fanlarda o'rganiladigan bilimlar o'zaro bog'lanadi. Natijada o'quvchilar bilimlarni yaxlit tizim sifatida qabul qiladi. Faollik tamoyili, Integratsiyalashgan darslarda o'quvchilar faol ishtirok etadi. Turli topshiriqlar, muammoli vaziyatlar va ijodiy ishlanmalar orqali ularning qiziqishi oshiriladi. Tizimlilik tamoyili ta'lim jarayoni ma'lum bir tizim asosida tashkil etiladi. Bu esa bilimlarning izchil shakllanishiga yordam beradi. Amaliy yo'naltirilganlik tamoyili integratsiyalashgan ta'lim o'quvchilarning bilimlarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llashga imkon beradi.

Integratsiyalashgan darslarni tashkil etish metodlari boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan darslarni samarali tashkil etish uchun turli metodlardan foydalanish mumkin. Muammoli o'qitish, Bu metod o'quvchilarni mustaqil fikrlashga undaydi. O'qituvchi muammoli vaziyat yaratadi va o'quvchilar ushbu muammoni hal qilish jarayonida bilimlarni o'zlashtiradi.

Loyihaviy o'qitish, loyiha asosida o'qitish integratsiyalashgan ta'limning samarali usullaridan biridir. O'quvchilar kichik loyihalar ustida ishlash orqali turli fanlardan olingan bilimlarni birlashtiradi. Interfaol metodlar integratsiyalashgan darslarda quyidagi interfaol metodlar keng qo'llaniladi: Aqliy hujum, Klaster, Venn diagrammasi, Insert usuli, Guruhlarda ishlash, Axborot texnologiyalaridan foydalanish.

Zamonaviy ta'lim jarayonida multimedia vositalari, elektron darsliklar va raqamli platformalar integratsiyalashgan darslarni yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. Integratsiyalashgan darslarning afzalliklari integratsiyalashgan ta'limning bir qator muhim afzalliklari mavjud: o'quvchilarda fanlararo bog'liqlikni tushunish ko'nikmasini shakllantiradi; bilimlarni tizimli ravishda o'zlashtirishga yordam beradi; o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi; o'qitish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi; ijodiy.

fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, integratsiyalashgan darslar o'quvchilarning bilim darajasini oshirish bilan birga ularning ijtimoiy va kommunikativ kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Zamonaviy ta'limda integratsiyalashgan darslarning ahamiyati Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimi o'quvchilarga keng qamrovli bilim va ko'nikmalarni berishni talab qiladi. Shu sababli integratsiyalashgan ta'lim zamonaviy pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Integratsiyalashgan darslar orqali o'quvchilar turli fanlar o'rtasidagi aloqalarni tushunadi, bilimlarni real hayotiy vaziyatlarda qo'llashni o'rganadi va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Integratsiyalashgan ta'limning psixologik-pedagogik ahamiyati: Boshlang'ich ta'lim jarayonida integratsiyalashgan darslar o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos keladigan samarali pedagogik yondashuv hisoblanadi. Psixologlarning ta'kidlashicha, kichik yoshdagi o'quvchilar atrof-muhitni alohida qismlarga bo'lib emas, balki yaxlit holda idrok etishga moyil bo'ladi. Shu sababli turli fanlar o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatib berish orqali o'quvchilarning bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishi ta'minlanadi. Integratsiyalashgan ta'lim o'quvchilarda tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish kabi tafakkur jarayonlarini rivojlantiradi. Masalan, matematika darsida masalalarni yechishda tabiatshunoslik yoki hayotiy misollardan foydalanish o'quvchilarning bilimlarini real hayot bilan bog'lashga yordam beradi. Bu esa o'quvchilarni bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llashga o'rgatadi. Bundan tashqari, integratsiyalashgan darslar o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Turli fanlarga oid ma'lumotlarni birlashtirish jarayonida o'quvchilar yangi g'oyalar ishlab chiqadi, muammoli vaziyatlarni hal qilishga harakat qiladi. Bu esa ularning mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Integratsiyalashgan ta'lim shuningdek o'quvchilarning kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Guruhli ishlash, muhokama qilish, fikr almashish jarayonida o'quvchilar bir-birining fikrini tinglash, o'z fikrini asoslab berish kabi ko'nikmalarga ega bo'ladi. Shunday qilib, integratsiyalashgan darslar boshlang'ich ta'lim tizimida nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarning intellektual, ijodiy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlovchi muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Xulosa

Boshlang'ich ta'lim tizimida integratsiyalashgan darslarni tashkil etish o'quvchilarning bilimlarini chuqurlashtirish va ularning tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Integratsiyalashgan ta'lim o'quvchilarga bilimlarni yaxlit holda o'zlashtirish imkonini beradi hamda fanlararo bog'liqlikni tushunishga yordam beradi. Shu sababli boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan darslarni samarali tashkil etish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash va o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Mavlonova R., Rahmonqulova R. Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi. – Toshkent.
- 2.Yuldashev J. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent.
- 3.Abdullayeva Q. Boshlang‘ich ta’lim metodikasi. – Toshkent.
- 4.Tolipov O., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi.
5. **“Zamonaviy ta’limda fan va innovatsion tadqiqotlar” ilmiy jurnali. – Toshkent, 2024..**

